

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ J.**, bývajúceho v K. a **2/ E.**, bývajúcej v K., proti žalovaným **1/ V.**, bývajúcemu v K., **2/ M.**, bývajúcej v K., zastúpeným v dovolacom konaní JUDr. I., advokátkou v K., **o určenie hranice**, ktorá vec je vedená na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 11 C 597/1990, o dovolaní žalovaných 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. júna 2008 sp. zn. 4 Co 131/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 12. júna 2008 sp. zn. 4 Co 131/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice – okolie rozsudkom zo dňa 7. decembra 2006 č.k. 11 C 597/1990-282 uložil žalovaným 1/, 2/ povinnosť vydať a vypratať zeminu a betónový múrik z parcely č. X. o výmere X. m², ktorá je totožná s časťou parcely X., katastrálneho územia K. tak, ako je to označené na geometrickom pláne Ing. I. č. X. zo dňa 28. mája 1998 do X. dní od právoplatnosti rozsudku. Geometrický plán je súčasťou rozsudku. Žalovaných 1/, 2/ zaviazal zaplatiť žalobcom trovy konania 1 900 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Svoje rozhodnutie s poukazom na § 126 Občianskeho zákonníka odôvodil tým, že na základe najmä znaleckého dokazovania v konaní bolo preukázané, že došlo k neoprávnenému záberu plochy z parcely č. X.. Táto plocha bola v geometrickom pláne definovaná ako parcela č. X. o výmere X. m², ktorú žalobcovia žiadali dôvodne vydať a súčasne odstrániť navezenú zeminu, ako aj postavený múrik.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovaných 1/, 2/ rozsudkom z 12. júna 2008 sp. zn. 4 Co 131/2007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa 219 O.s.p. potvrdil, zmenil uznesenie súdu prvého stupňa vo výroku o povinnosti žalovaných 1/, 2/ zaplatiť trovy konania štátu. V odôvodnení svojho rozsudku poukázal na vecne i právne závery súdu prvého stupňa, ktoré si v plnom rozsahu osvojil. Vec prejednal v neprítomnosti žalovaných 1/, 2/ a ich zástupkyne, nakoľko: „Doručenie predvolania na odvolacie pojednávanie bolo doručené zástupkyňi žalobcov 23. mája 2008, ako aj samotným účastníkom v ten istý deň. Napriek tomu úradným záznamom založeným na č.l. 322 zo dňa 12. júna 2008 o 8,11 hod. sa telefonicky ospravedlnila právna zástupkyňa žalovaných JUDr. H., že sa nezúčastní pojednávania z dôvodu kolízie pojednávania v P.. Odvolací súd napriek tomu vykonal odvolacie pojednávanie, pretože doručenie bolo riadne vykázané, bola predvolaná právna zástupkyňa ako aj účastníci. Navyiac v zápisnici o pojednávaní zo dňa 12. júna 2008 je protokolované, že právna zástupkyňa žalobcu neoficiálne oznámila, že JUDr. H. jej predniesla, že sa nebude môcť zúčastniť pojednávania, lebo má kolíziu s iným pojednávaním a navyiac, že pojednávanie, ktoré sa malo začať o 9,00 hod. boli videní žalobcom žalovaní, ktorí ale opustili budovu súdu. Do pojednávacej miestnosti sa dostalo ospravedlnenie počas vykonaného odvolacieho pojednávania, ktoré je založené v spise na č.l. 323, kedy oznamuje JUDr. H., že požiadala o substitúciu kolegyňu M., ale že jej klienti s týmto nesúhlasili a preto žiadala odročiť pojednávanie. Odvolaciemu súdu sa toto podanie dostalo už počas vykonaného odvolacieho pojednávania a preto odvolací súd na toto podanie neprihliadol. Navyiac odvolací súd poukazuje na to, že žalovaní boli prítomní v budove súdu podľa oznámenia žalobcu a mohli sa zúčastniť odvolacieho pojednávania, pretože boli riadne predvolaní tak ako aj ich právna zástupkyňa a mohli uplatniť svoje procesné práva“.

Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaní 1/, 2/ podali dovolanie, prípustnosť ktorého mimoriadneho opravného prostriedku vyvodzujú z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Podľa žalovaných 1/, 2/ vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. spočíva v tom, že odvolací súd prejednal vec v ich neprítomnosti a v neprítomnosti ich zástupkyne, hoci pre taký postup tu neboli zákonné podmienky. Zástupkyňa žalovaných 1/, 2/ dňa 12. júna 2008 podala osobne žiadosť o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie s iným pojednávaním a nesúhlasu žalovaných 1/, 2/ so substitučným zastúpením, ktoré svojim klientom navrhla. Toho istého dňa (12. júna 2008 o 8,11 hod.) telefonovala osobne do kancelárie súdu, o čom bol vyhotovený úradný záznam súdnou kanceláriou. Napriek tomu odvolací súd vykonal pojednávanie, na ktorom vyhlásil rozsudok, proti ktorému už nie je riadny opravný

prostriedok. Takýmto postupom odňal účastníkom možnosť konať pred súdom. V zápisnici z odvolacieho pojednávania, ktorá bola vyhotovená z hlasite diktovaného magnetofónového záznamu, sa nenachádza žiadne konštatovanie, kde by súd posudzoval dôvody z hľadiska ich dôležitosti, pre ktoré sa ich právna zástupkyňa ospravedlnila, je preto nepochybné, že sa odvolací súd nezaoberal po začatí pojednávania s úradným záznamom ani s osobne podaným podaním. Odvolací súd tieto skutočnosti oboznamuje až v dôvodoch svojho rozsudku. Je preto pravdepodobné, že sa odvolací súd s týmito dôkazmi oboznámil až po skončení odvolacieho pojednávania. Uviedli, že žiadny účastník konania nezodpovedá za vnútornú organizáciu súdu, a preto po vyhotovení úradného záznamu z telefonického rozhovoru a po osobnom podaní, nie je v možnostiach účastníka, aby ďalej skúmal, a sledoval ich predloženie konajúcemu senátu. V tomto smere poukázali na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Žalobcovia 1/, 2/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žiadali toto odmietnuť, poukázali na to, že žalovaní 1/, 2/ boli pred pojednávacou miestnosťou, mohli preto odvolaciemu súdu oboznámiť namietané skutočnosti a v tom prípade by odvolací súd určite nepojednával. Uviedli ďalej, že súdny spor trvá už 18 rokov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či ich opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré týmto opravným prostriedkom možno napadnúť, pretože dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu iba vtedy len pokiaľ to pripúšťa zákon (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.). Ak dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, je prípustné len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.). Napokon, dovolanie je prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného vo veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.).

Žalovanými 1/, 2/ napadnutý rozsudok nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 – 3 O.s.p., pretože ním bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, pričom odvolací súd v ňom nevyslovil prípustnosť dovolania. Napadnutému rozsudku odvolacieho súdu naostatok nepredchádza ani rozhodnutie dovolacieho súdu, ktorým by bol odvolací súd viazaný.

So zreteľom na obsah dovolania a na zákonnú povinnosť dovolacieho súdu skúmať vždy, či v konaní nedošlo k závažným procesným vadám v zmysle § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie splnenia podmienok prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či v konaní na súdoch nižších stupňov nedošlo k procesným vadám v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a ak g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Ustanovenie § 237 O.s.p. pritom nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný, a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto ustanovení, možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým dovolanie inak nie je procesne prípustné. Pre posúdenie existencie procesnej vady v zmysle uvedeného ustanovenia nie je významný subjektívny názor účastníka o tom, že v konaní došlo k niektorej z týchto väd, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté takouto vadou.

Žalovaní 1/, 2/ namietajú, že konanie je zaťažené procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv.

K odňatiu možnosti pred súdom konať malo podľa názoru dovolateľov dôjsť predovšetkým tým, že odvolací súd prejednal vec v ich neprítomnosti a v neprítomnosti ich zástupkyne, hoci pre taký postup tu neboli zákonné podmienky.

Z obsahu spisu súdu prvého stupňa vyplýva, že odvolací súd dňa 20. mája 2008 určil termín odvolacieho pojednávania na deň 12. júna 2008 o 9.00 hod. Predvolanie na toto pojednávanie zástupkyňa žalovaných advokátka JUDr. K. H. a žalovaní 1/, 2/ prevzali dňa 23. mája 2008. V spise sa ďalej na č.l. 322 nachádza úradný záznam zo dňa 12. júna 2008 o tom, že sa uvedeného dňa o 8,11 hod. telefonicky ospravedlnila zástupkyňa žalovaných z dôvodu kolízie pojednávania s pojednávaním v P. a súčasne požiadala, aby sa nekonalo v jej neprítomnosti a bol určený iný termín pojednávania. Na č.l. 323 spisu je založené osobné podanie právnej zástupkyne žalovaných zo dňa 12. júna 2008, kde sa ospravedľuje z tých istých dôvodov a súčasne uvádza, že požiadala o substitúciu kolegyňu JUDr. M., avšak dňa 12. júna 2008 jej žalovaní oznámili, že nesúhlasia so substitúciou a trvajú na jej zastupovaní. Odvolací súd na pojednávaní konanom 12. júna 2008, ktoré začalo o 9.00 hod. konštatoval (zápisnica o pojednávaní pred odvolacím súdom č.l. 324 spisu), že na pojednávanie sa žalovaní 1/, 2/ ani ich zástupkyňa, hoci boli riadne predvolané, nedostavili. Právna zástupkyňa žalobcov neformálne oznámila súdu, že jej JUDr. H. uviedla, že sa asi nebude môcť zúčastniť pojednávania pre kolíziu s iným pojednávaním. Odvolací súd skonštatoval, že o 9,15 hod. žiadne ospravedlnenie zo strany účastníkov ani právnej zástupkyne nedošlo, rozhodol, že bude pojednávať v neprítomnosti žalovaných 1/, 2/ a ich zástupkyne a po oboznámení obsahu spisu a vyjadrení právnej zástupkyne žalobcov, vyhlásil rozsudok.

Týmto postupom odvolacieho súdu bolo žalovaným 1/, 2/ a nimi zvolenej zástupkyňi odňaté právo konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Zúčastniť sa prejednávania právnej veci pred súdom je neodňateľným právom každého účastníka konania, a to v každom štádiu postupného procesu, pokiaľ zákon nestanovuje inak, ak na tomto svojom práve účastník trvá. Zákon v ustanovení § 101 ods. 2 druhá veta O.s.p. určuje len jednu výnimku z toho práva účastníka, za ktorej sa môže vec prejednať i v jeho neprítomnosti - t.j. ak riadne predvolaný účastník sa na pojednávanie nedostavil a nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie pojednávania.

Z hore uvedeného obsahu spisu (č.l. 322, 323, 324 a 325) podľa dovolacieho súdu vyplýva, že zástupkyňa žalovaných 1/, 2/ svoju neprítomnosť na odvolacom pojednávaní odôvodnila svojou kolíziou s iným pojednávaním, nesúhlasom účastníkov so substitučným zastupovaním a požiadala z tohto dôvodu o odročenie pojednávania. Aj keď dôvod uvedený účastníkom (jeho zástupcom) posudzuje vždy súd, a to v súvislosti s ďalšími právne a skutkovo významnými skutočnosťami a môže teda prísť k záveru, že dôvod v žiadosti o odročenie pojednávania dôležitý nie je, dôležitým dôvodom pre odročenie pojednávania pred súdom môže byť aj kolízia s iným pojednávaním právneho zástupcu účastníka konania, ak od účastníka nemožno spravodlivo požadovať, aby si zvolil iného právneho zástupcu (porovnaj R 32/2002).

Ospravedlnenie neúčasti a žiadosť o odročenie pojednávania z dôležitého dôvodu boli odvolaciemu súdu doručené pred začatím pojednávania. Ak teda odvolací súd prejednal a rozhodol vec v neprítomnosti navrhovateľky a jej zástupkyne, odňal im možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Na tomto závere nič nemení skutočnosť, že včas podané ospravedlnenie neúčasti a žiadosť o odročenie pojednávania boli v dôsledku pracovného postupu iného pracovníka súdu predložené vec prejednávajúcemu senátu zrejme až po prejednaní veci. Pod pojmom postup súdu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba totiž rozumieť nielen postup senátu a predsedu senátu (samosudcu), ale aj faktickú činnosť súdu v širšom slova zmysle, vrátane činnosti kancelárie súdu vykonávajúcej určité úkony v rámci jej pôsobnosti, ak sa táto činnosť následne premietla do vadného postupu vec prejednávajúceho senátu alebo predsedu senátu, prípadne iného orgánu súdu povereného určitými úkonmi v občianskom súdnom konaní tak, že účastníkovi konania bola v dôsledku toho odňatá možnosť konať pred súdom v rozsahu jeho oprávnenia daného mu zákonom (porovnaj napr. rozhodnutie dovolacieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod por. č. 25/1996).

Procesná vada podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. zakladá prípustnosť dovolania a je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí odvolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

Vzhľadom na to Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Košiciach zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 druhá veta O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. novembra 2009

JUDr. Vladimír M a g u r a, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková